

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΙΑ 102. Θεωρία της αρχαιολογικής
επιστήμης: Κύρια ρεύματα και σχολές.
Ενότητα 3: Η μεταδιαδικαστική αρχαιολογία.

Γιώργος Βαβουρανάκης
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Περιεχόμενα ενότητας

- Ιδεολογία και σκέψη.
- Η μεταδιαδικαστική αρχαιολογία.
- Φύλο και Ταυτότητα.

Φύλο και Ταυτότητα.

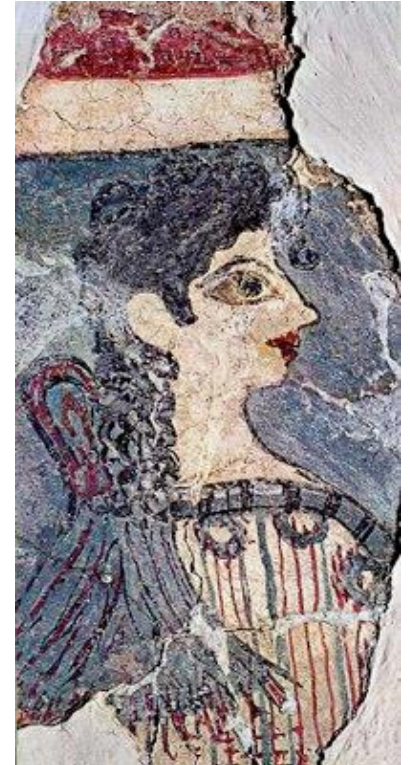
Το ενδιαφέρον για το φύλο

- Αρχές δεκαετίας 1980
- Φεμινισμός
- Ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες
- Η διαφοροποίηση φύλου και γένους
- Η επικράτηση του όρου φύλο
- Η εξέταση των έμφυλων διακρίσεων στο αρχαιολογικό υλικό
- Η ανδροκεντρική ερμηνεία

Η διόρθωση της ανδροκεντρικής μονομέρειας

- Ο άνθρωπος = γένους αρσενικού
- Η έμφαση στον κυνηγό, στο γεωργό κλπ.
- Η γυναίκα ως στατική μητέρα
- Η γυναίκα στην τέχνη
- Ο πολιτισμός
- Η έμφαση στην οχύρωση και τον πόλεμο

Εικόνα 1

Η γυναίκα στην κυκλαδίτικη πλαστική, σε αντίθεση με τον τρόπο που παριστάνονταν τα νεολιθικά γυναικεία χυμώδη σώματα, είναι λεπτή και ανάλαφρη, με απαλό τονισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του φύλου (Γ. Παπαθανασόπουλος).

Από το βιβλίο του δασκάλου για την Ιστορία της Γ Δημοτικού

Ο επιστημονικός ανδροκεντρισμός

«Βασιλιάς-ιερέας» και θεοκρατία

Τον όρο «βασιλιάς-ιερέας» χρησιμοποίησε αρχικά ο Evans για τον ηγεμόνα της Κνωσού, θέλοντας κυρίως να εκφράσει τη σημασία των θρησκευτικών και τελετουργικών καθηκόντων που έμοιαζαν να συνδέονται με το πρόσωπο του Βασιλιά, αντιπροσώπου της Θεάς-Μητέρας πάνω στη [659].

Εικόνα 2

Η αρχή της Ύστερης Χαλκοκρατίας στην Κρήτη

Το πρόσωπο **του Βασιλιά** της Κρήτης παραμένει άγνωστο, εκτός και αν πρέπει να το αναγνωρίσουμε είτε στη μορφή που εικονίζεται πάνω **στο «κύπελλο του Αρχηγού»** από την Αγία Τριάδα, προτείνοντας κατακόρυφα ένα είδος σκήπτρου, είτε σ' εκείνην που διακρίνεται πάνω στο σφράγισμα του «Ηγεμόνα της πόλης» από τα Χανιά ... η εξουσία ήταν στα χέρια ενός συμβουλίου **ιερέων ή ιερειών**, ανάμεσα στους οποίους ο **βασιλιάς** θα ήταν απλώς primus inter pares... Τίποτε δεν αποδεικνύει ότι ο **βασιλιάς** ήταν συγχρόνως και **αρχιερέας** μιας θρησκείας, στην οποία οι **ιέρειες** φαίνεται ότι **έπαιξαν κυρίαρχο ρόλο**, ούτε ότι τα βασιλικά αγαθά ταυτίζονταν με τα αγαθά της θεότητας. Διαπιστώνουμε, όμως, ότι στην ΥΜ Ι φάση η ενίσχυση της βασιλικής εξουσίας φαίνεται να συνοδεύεται, σε όλα τα επίπεδα, από την ενίσχυση της λατρείας.

Οι Πολιτισμοί του Αιγαίου, σελ 334-335, εκδόσεις Καρδαμίτσα, 1996

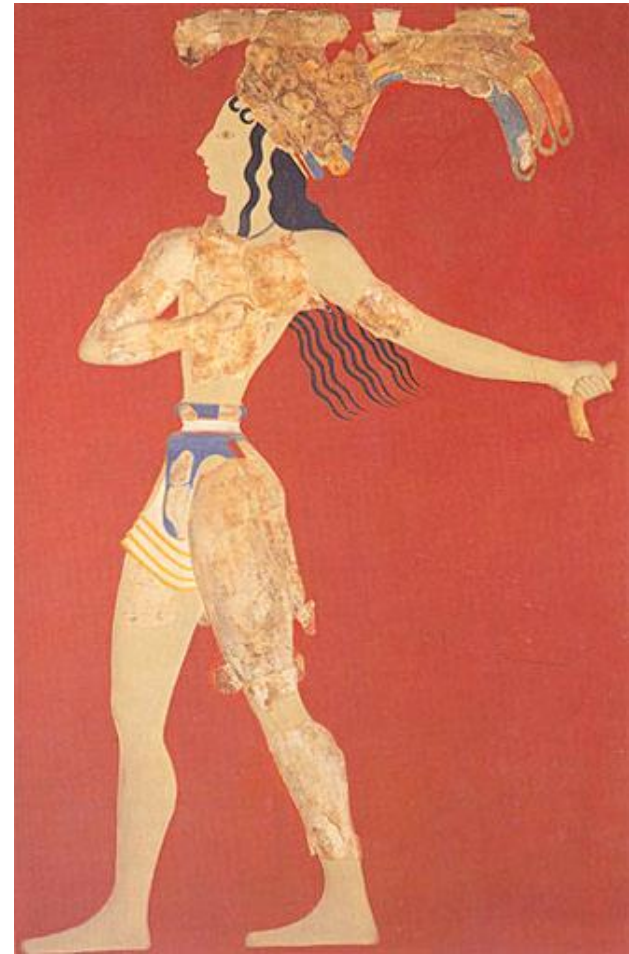

Εικόνα 3

Ο επιστημονικός ανδροκεντρισμός

Εικόνα 4

Εικόνα 5

Η επιστροφή της γυναίκας

Εικόνα 6

- Πλήρης επανασυγγραφή της ιστορίας
- Επαναδιατύπωση εννοιών όπως ισχύς, εξουσία
- Το πρόβλημα του υποσυνείδητου
- Η απομόνωση του ανδροκεντρισμού
- Η απόρριψη της «φυσικής» ανδρικής ισχύος
- Εθνογραφικές μελέτες
- Η ιστορία της επιστήμης και οι «μεγάλοι άνδρες»

Harriet Boyd Hawes

Το επαγγελματικό ζήτημα

- Η κατάληψη θέσεων ευθύνης από άνδρες
- Η εργασία στο πεδίο και η γυναίκα
- Η απαγόρευση πρόσληψης γυναικών στην αρχαιολογική υπηρεσία (1947-1955)
- Η ελληνική ιδιαιτερότητα και η ερμηνεία της

Εικόνα 8

Σέμνη Καρούζου

Αρχαιολογία και φύλο

- Η κοινωνική συγκρότηση του φύλου
- Η κοινωνική συγκρότηση του βιολογικού φύλου

Εικόνα 9

Εικόνα 10

Εικόνα 11

Εικόνα 12

Αρχαιολογία και φύλο

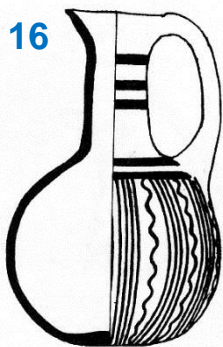
Εικόνα 13

Εικόνα 15

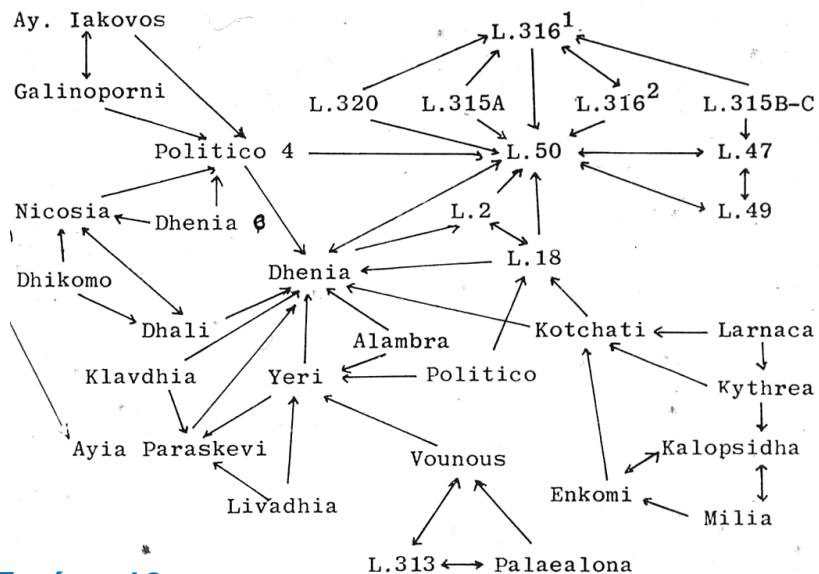

Αρχαιολογία και φύλο

Εικόνα 16

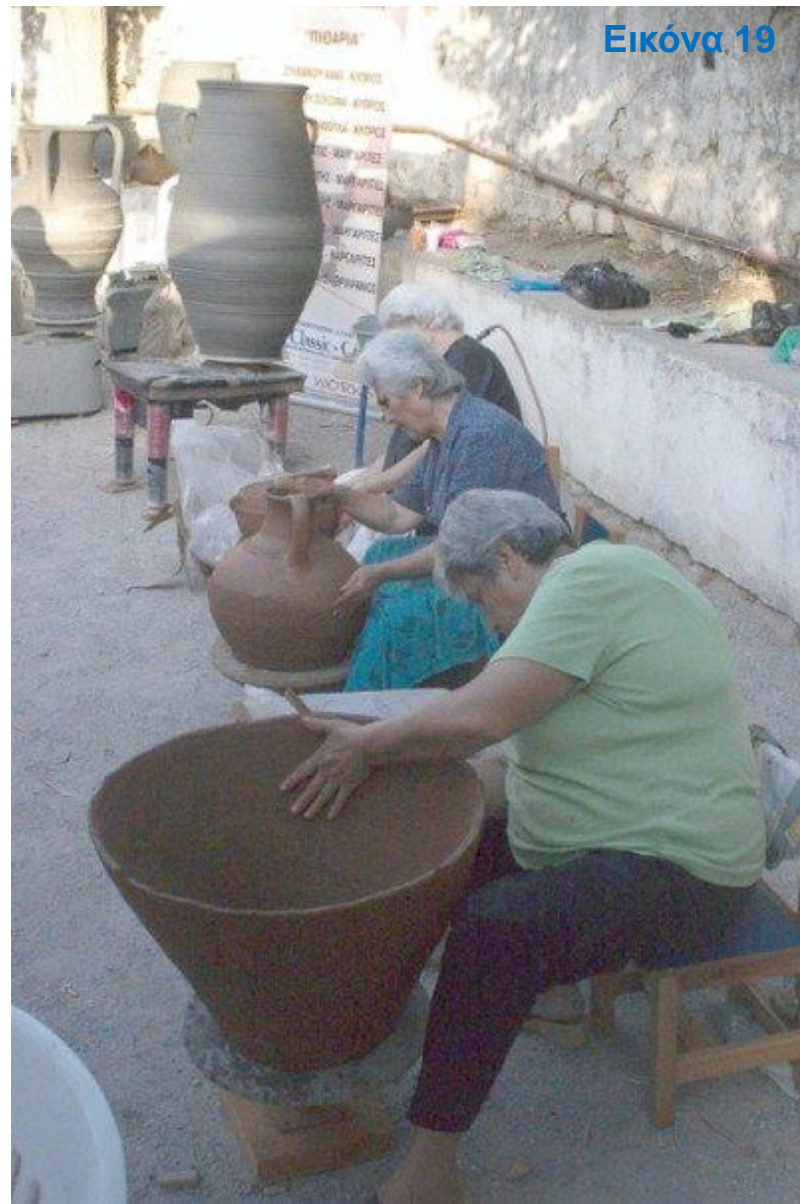
Εικόνα 17

Εικόνα 18

Ανάλυση διακόσμησης Λευκής Γραπτής κεραμικής, Κύπρος ΜΕΧ

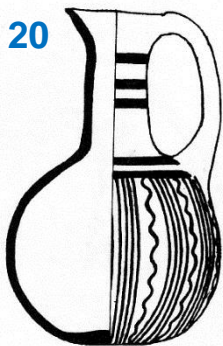
Εικόνα 19

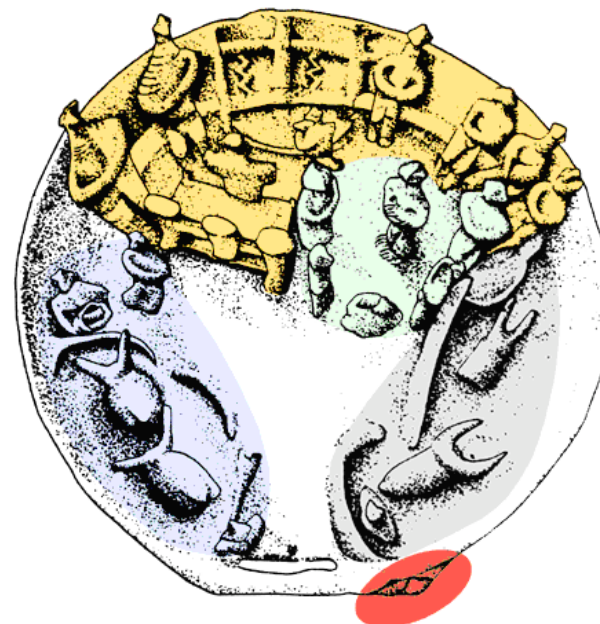
Παραδοσιακές κεραμίστριες από τον Κόρνο, Κύπρος

Αρχαιολογία και φύλο

Εικόνα 20

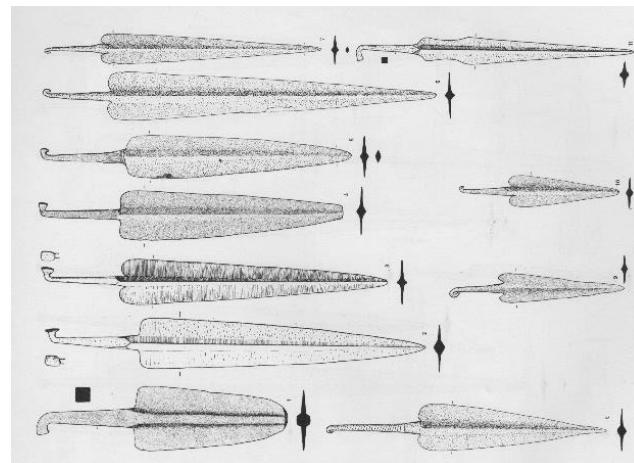

Εικόνα 21

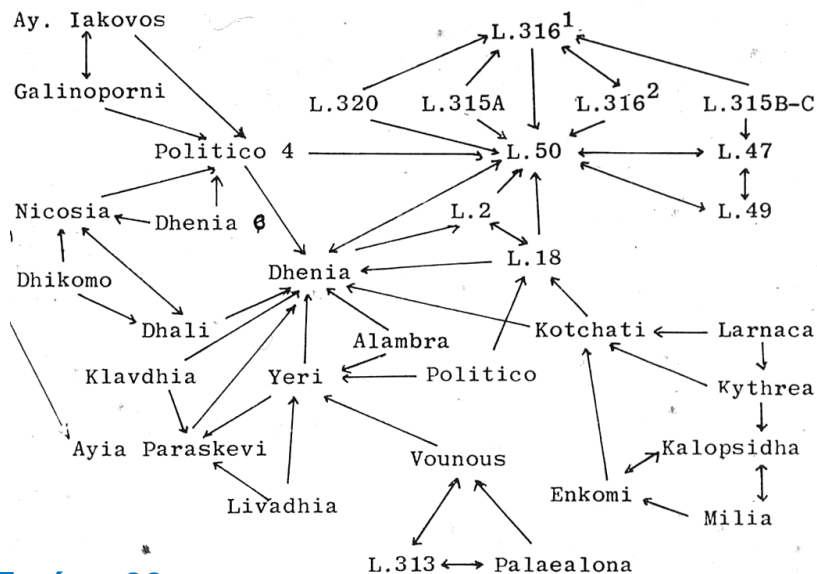

Ομοίωμα Βουνών

Εικόνα 24

Εγχειρίδια από ΠΚ τάφους Βουνών

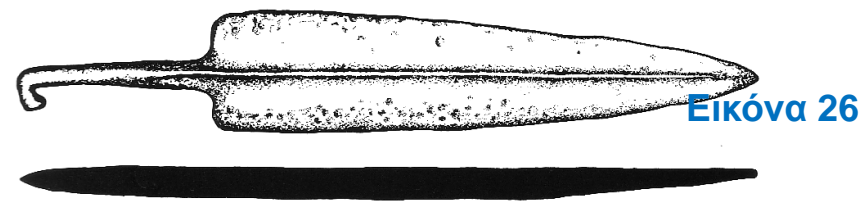
Εικόνα 22

Ανάλυση διακόσμησης Λευκής Γραπτής κεραμικής, Κύπρος ΜΕΧ

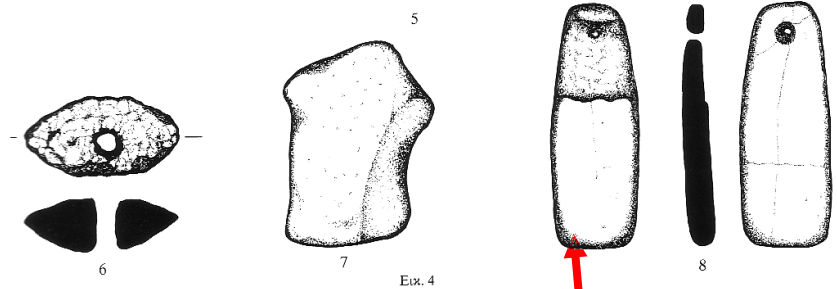
Αρχαιολογία και φύλο

Εικόνα 25

Εικόνα 26

Εικ. 4

Εικόνα 27

Αρχαιολογία και φύλο

Εικόνα 29

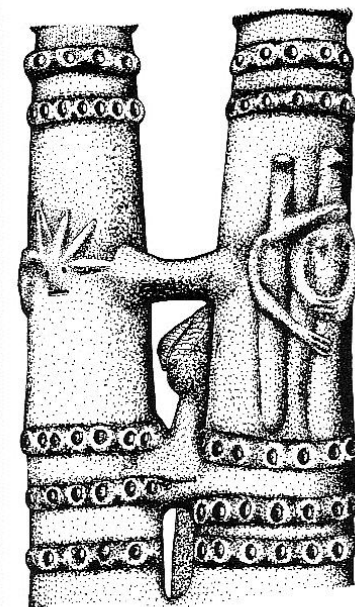
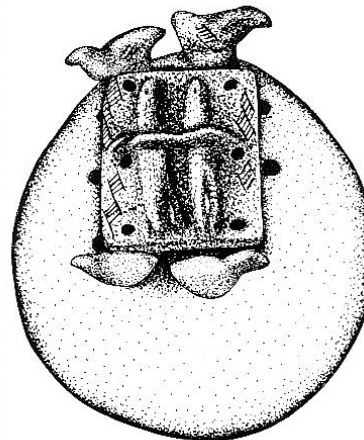
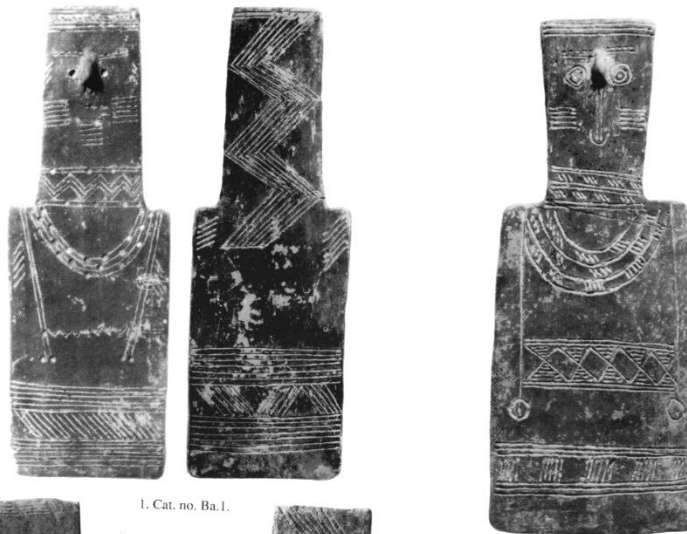
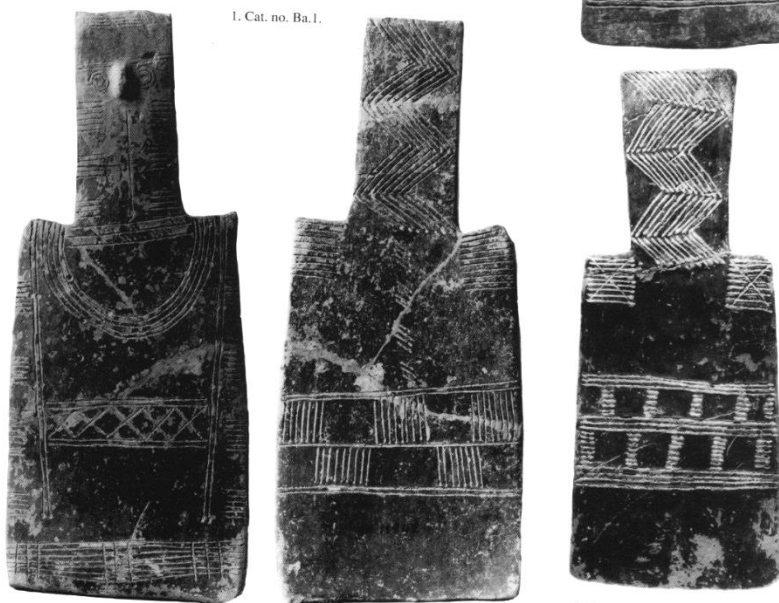

PLATE XX

Εικόνα 28

1. Cat. no. Ba.1.

3. Cat. no. Ba.3.

2. Cat. no. Ba.2

scale 1:2

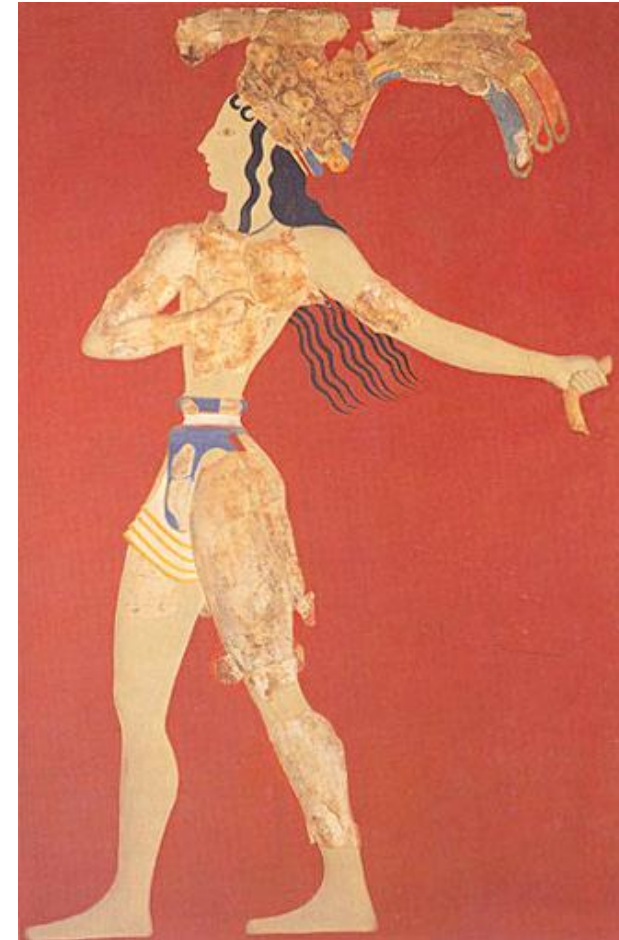
Εικόνα 31

Αρχαιολογία και φύλο

Εικόνα 32

Εικόνα 33

Άνδρες, γυναίκες και γνώση

Φαλλοκεντρισμός

- Εκφράσεις (δυνατός, οργανωμένος, ισχυρός)
- Ερμηνείες (συγκρούσεις, πόλεμοι, κυνήγι)
- Επιστημονική ουδετερότητα
- Αποτελεσματικότητα

Θηλυκή προσέγγιση

- Συναισθηματισμός
- Προσωπική εμπλοκή
- Πολυπλοκότητα
- Διαδικασία
- Αμφιβολία
- Ευαισθησία
- Συναίσθηση
- Προσωπικό ύφος γραφής

Αρχαιολογία, φύλο και φεμινισμός

Φύλο

- Ομοφυλοφιλικές προσεγγίσεις
- Βιολογικό και κοινωνικό φύλο
- Ανδρική ταυτότητα και παιδική ταυτότητα

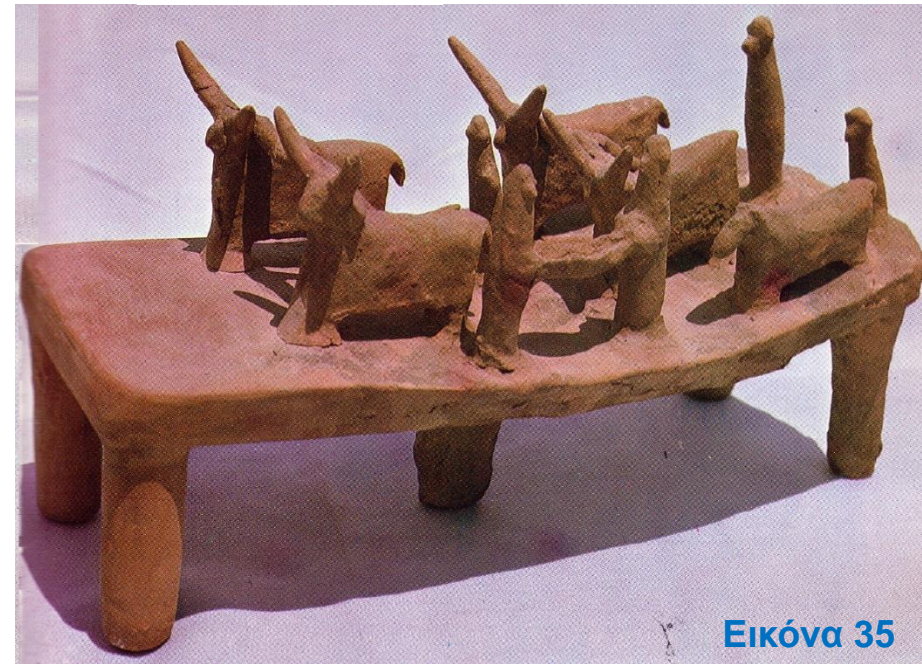
Φεμινισμός

- Η παραγωγή γνώσης ως πολιτική πράξη
- Ο μύθος του ορθολογισμού και της επιστήμης
- Το ύφος σκέψης και γραφής συνεπάγεται εξοικείωση με συγκεκριμένους χώρους έρευνας
- Τονισμός εναλλακτικότητας και σύγκρουση με καθεστηκυία έρευνα

Φεμινιστική αρχαιολογία

- Η φεμινιστική αρχαιολογία ως ακραίος και ριψοκίνδυνος τρόπος έρευνας
- Απόρριψη ουσιοκρατίας ή ασθενής ουσιοκρατία
- Συγκειμενική (contextual) προέγγιση

Εικόνα 35

Φεμινιστική και μεταδιαδικαστική αρχαιολογία

Χαρακτηριστικά

- «Πολιτική» έρευνα
- Μικρή κλίμακα
- «Νοικοκυριό»
- Νοηματοδότηση
- Εμπειρία
- Πλουραλισμός
- Συγκρουσιακή καθημερινότητα

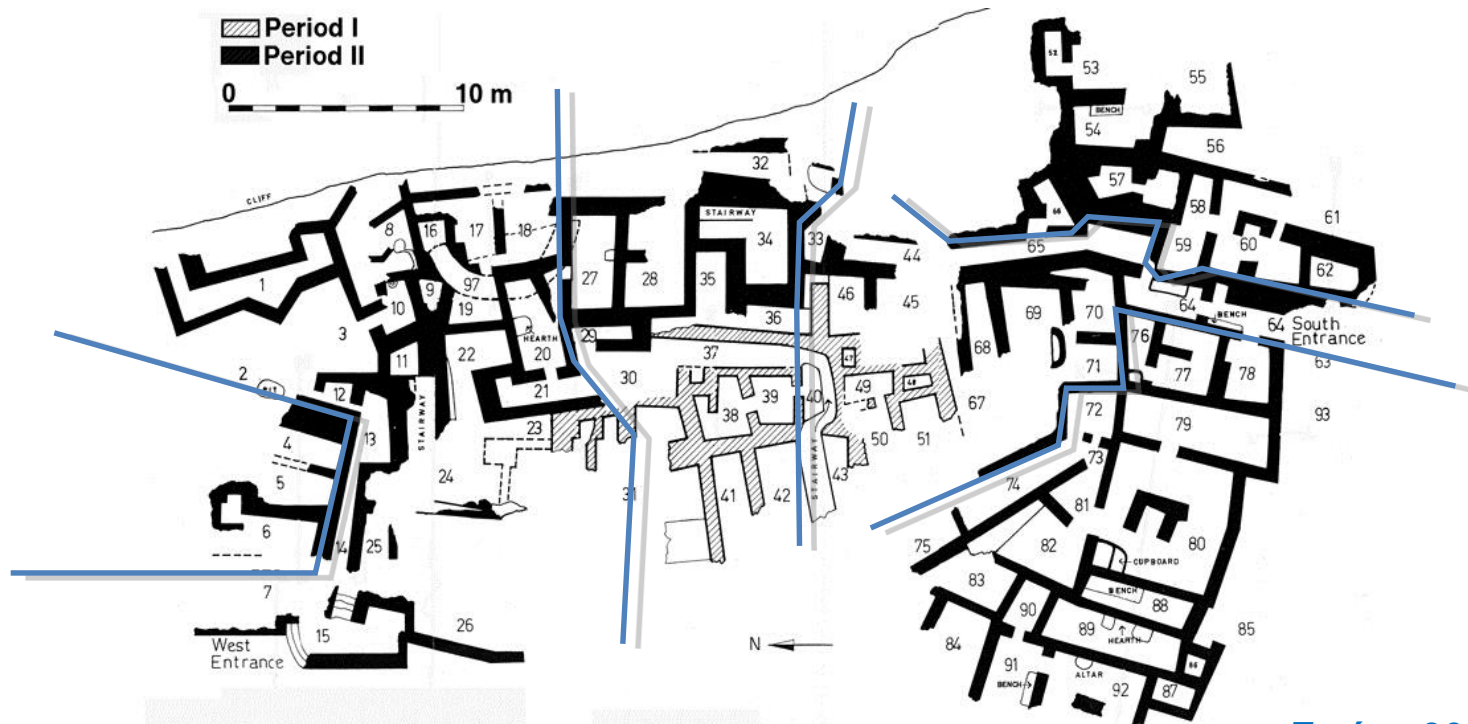
Σημεία προβληματισμού

- Δεν υπάρχει ουσιαστικό ζήτημα ούτε με το θετικισμό
- Συγκάλυψη πραγματικών ανισοτήτων φύλου μέσα από θολό θεωρητικό πλαίσιο
- Το πρόβλημα της κατάργησης του πλαισίου (άρα και της δέσμευσης)

Από τη φυλετική στην κοινωνική ταυτότητα

- Η συζήτηση περί φύλου άνοιξε το ζήτημα της κοινωνικής δόμησης της ταυτότητας
- Επίσης άνοιξε το ζήτημα της «οριζόντιας διαστρωμάτωσης»

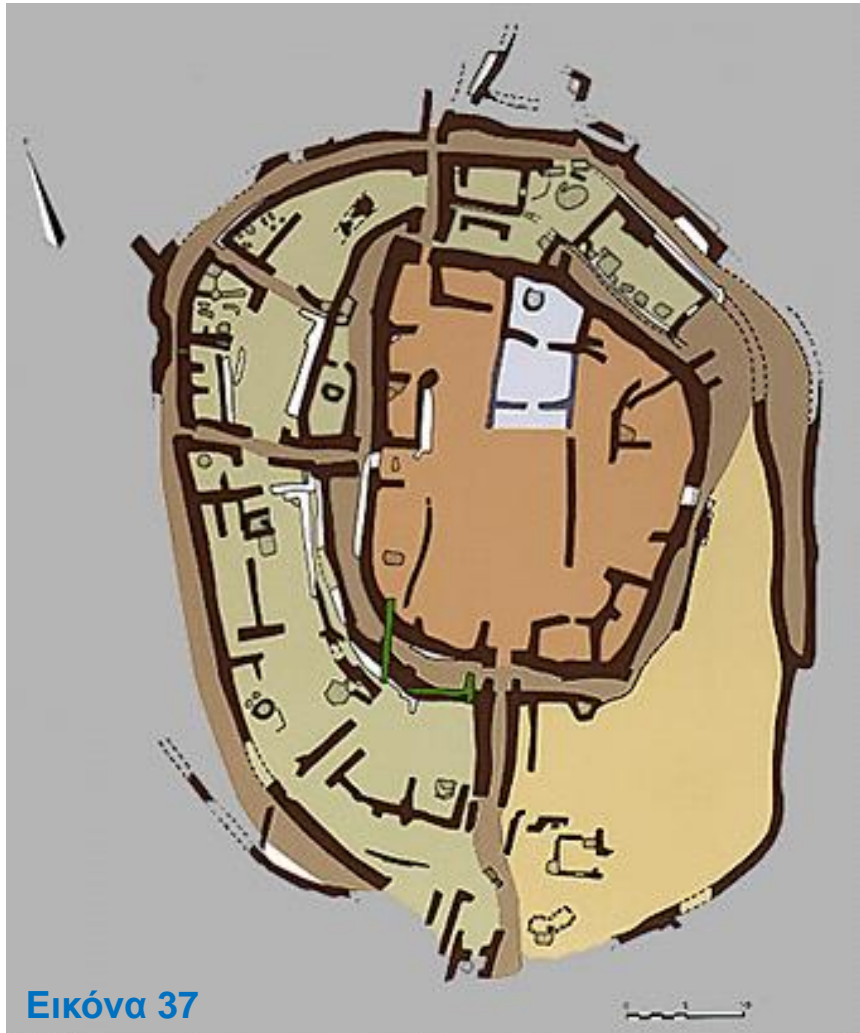

Εικόνα 36

Μύρτος – Φούρνου Κορυφή, ΠΜ οικισμός

Η οργάνωση σε οίκους και νοικοκυριά

Νεολιθικό Διμήνι

Εικόνα 37

Εικόνα 38

MN

Εικόνα 39

NN

Προσωπική και συλλογική ταυτότητα

Εικόνα 40

Εικόνα 41

Εικόνα 42

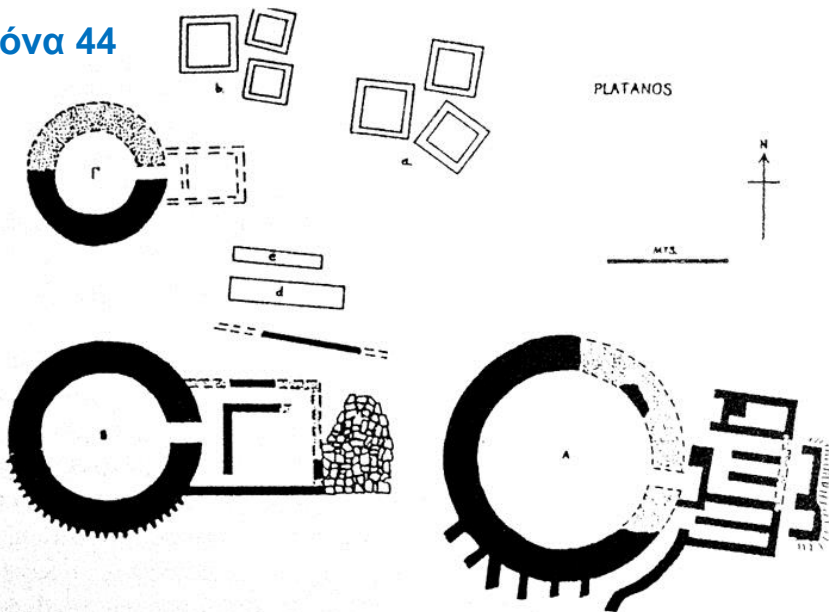

Εικόνα 43

Προσωπική και συλλογική ταυτότητα

Εικόνα 44

Νεκροταφείο Πλατάνου

Αποθέσεις νεκροταφείου Μόχλου

Εικόνα 46

Αποθέσεις κτηρίου 6, Φουρνί Αρχανών

Εθνοτική ταυτότητα

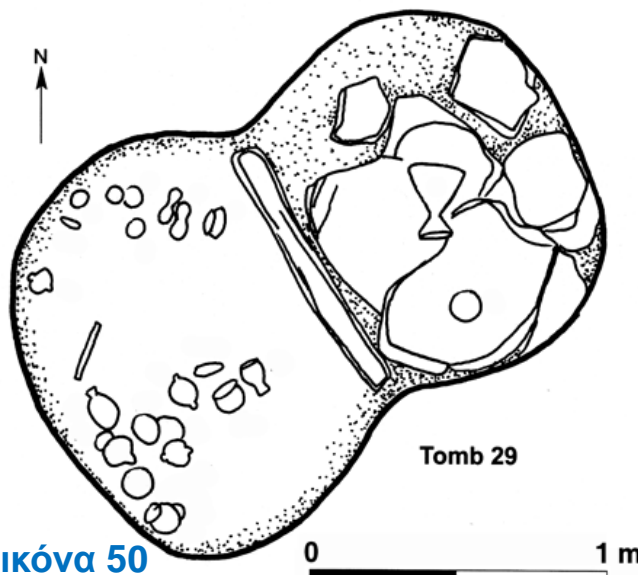
Εικόνα 47

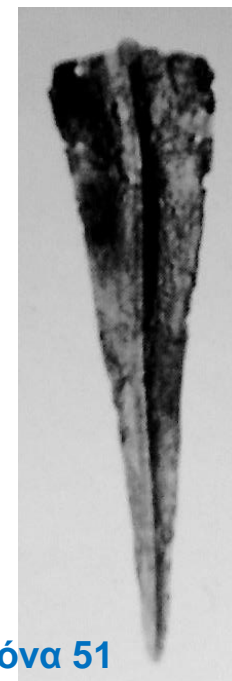
Εικόνα 49

Εικόνα 48

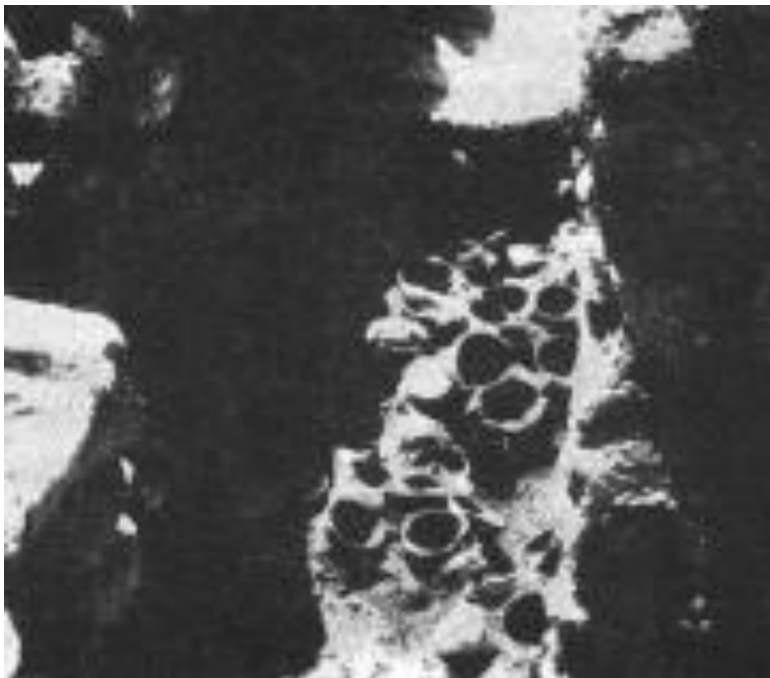
Εικόνα 50

Εικόνα 51

Επιτέλεση (performance)

- Πράξη
- Ταυτότητα
- Σώμα
- Χθες και σήμερα

Εικόνα 52

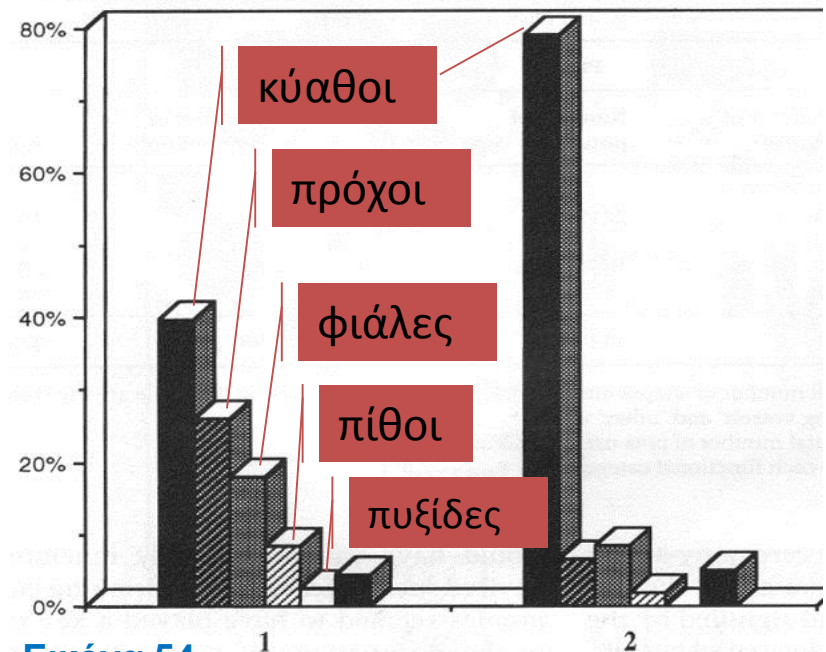
Αγία Τριάδα, θόλος Α: απόθεση κυπέλλων

Τίτλος Ενότητας: Η μεταδιαδικαστική αρχαιολογία.

Εικόνα 53

Μόχλος, απόθεση οπιανού

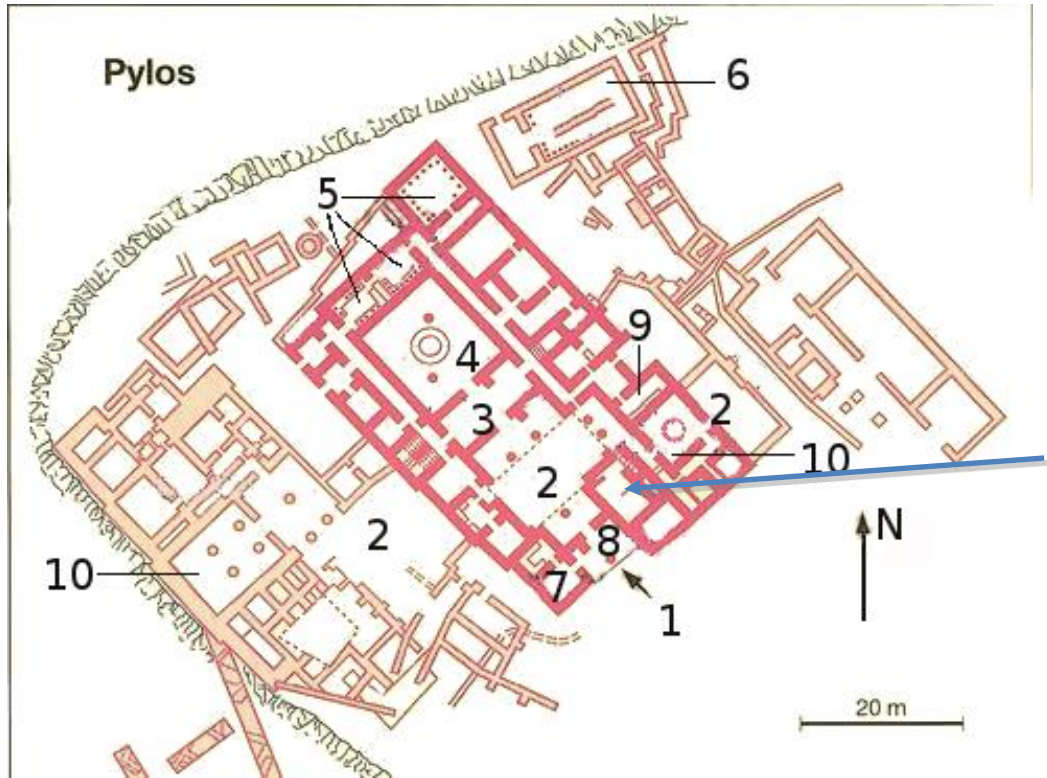

Εικόνα 54

Κατανάλωση κεραμικής στους ύστερους Προανακτορικούς τάφους της Μεσαράς

Επιτέλεση και κοινωνική ανισότητα

Εικόνα 55

Εικόνα 56

«Διακριτική» emphatic consumption of food and drink
Diacritical feasting

Επιτέλεση και κοινωνική ανισότητα

Εικόνα 57

Εικόνα 58

Κνωσός

Μάλια

Φαιστός

Εικόνα 59

Εικόνα 60

Εικόνα 61

«Διακριτική» emphatic
κατανάλωση φαγητού και ποτού
Diacritical feasting

Κοινά σημεία

- Οι ταυτότητες δομούνται κοινωνικά
- Σκεπτικισμός έναντι ταυτότητας ως δεδομένης ή προκαθορισμένης βάσει βιολογίας (φύλο, DNA)
- Πολλαπλότητα ταυτοτήτων
- Έμφαση στο σώμα
- Κοινωνική δράση και επιτέλεση: ενεργή συγκρότηση ταυτότητας
- Ανάγκη διεπιστημονικής προσέγγισης (κυρίως με κοινωνικές επιστήμες)
- Σύγκρουση κοινά αποδεκτών ερευνητικών τάσεων και νέων κατευθύνσεων
- Σύνδεση ταυτοτήτων στο παρελθόν και στο παρόν
- Αναστοχασμός μεταξύ παρελθόντος και παρόντος και μεταξύ ερευνητών και σύγχρονου γίνεσθαι

Προβλήματα

- Η «πίσω πόρτα» για την ουσιοκρατία: ταυτότητα και φύλο.
- Διάσπαση και αποσπασματικότητα αρχαιολογικής έρευνας.
- Έλλειψη γενικότερου σχήματος.
- Ο χαοτικός συνδυασμός ταυτοτήτων, η έλλειψη ιστορικότητας και η έλλειψη «ταξικότητας».
- Η σύνδεση της μετανεωτερικότητας με τον ύστερο καπιταλισμό.

Τέλος Παρουσίασης

Φύλο και Ταυτότητα.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Γιώργος Βαβουρανάκης. «ΙΑ 102. Θεωρία της αρχαιολογικής επιστήμης: Κύρια ρεύματα και σχολές. Ενότητα 3: Η μεταδιαδικαστική αρχαιολογία. Παρουσίαση: Φύλο και Ταυτότητα.» Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH12/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

1. Parizianca, fresca cretana din anii 1500 - 1450 i.e.n.,
<http://www.scritub.com/arta-cultura/ARTA-MURALA83135.php>
2. Μόνιμη έκθεση Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου, Ποτήρι "της αναφοράς",
© Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, © Εκδοτική Αθηνών,
http://odysseus.culture.gr/h/4/gh430.jsp?obj_id=7902
3. Minoans and Phoenicians: Indigenous Development versus Eastern Influence,
http://www.phoenician.org/minoans_phoenicians_paper.htm
4. Η αίθουσα του θρόνου στο ανάκτορο της Κνωσού,
http://piramatikoneiroland.blogspot.gr/2012/09/blog-post_30.html (image:
http://piramatikoneiroland.blogspot.gr/2012/09/blog-post_30.html)

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

5. Κνωσός. "Ο πρίγκιπας με τα κρίνα", τμήμα της τοιχογραφίας της πομπής, Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο. ΥΠΠΟ/ΤΑΠ,

<http://www.retrovisions.gr/inv/topic/1655-avatar-%CE%BF-%CF%80%CF%81%CE%AF%CE%B3%CE%BA%CE%B7%CF%80%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%B1/>

6. Harriet Boyd Hawes, Instructor of Greek, archaeologist, nurse, relief worker, 1888-1967. Photographer unknown, 1904, Smith College Libraries,

<http://www.smith.edu/libraries/libraries/archives/gallery/biography.htm> (image: http://www.smith.edu/libraries/libraries/archives/gallery/images/biography/sc_hawes.jpg)

7. Σέμνη Καρούζου,

<http://www.hellenicaworld.com/Greece/Person/gr/SemniKarouzou.html>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

8. Rhitsona 1922. Annie Ure (standing) with excavation workers and local children. Seated in front row is Semni Papaspyridi (later Karouzou) of the National Museum of Athens, The University of Reading,

<http://www.reading.ac.uk/Ure/collection/history.php>

9. "Saffron gatherersSantorini-3" από τον άγνωστος - No source. Υπό την άδεια Κοινό Κτήμα μέσω Wikimedia Commons -

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Saffron_gatherersSantorini-3.jpg#/media/File:Saffron_gatherersSantorini-3.jpg

10. "Fresco of a fisherman, Akrotiri, Greece" by Unknown - from Le musée absolu, Phaidon, 10-2012. Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons -

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fresco_of_a_fisherman,_Akrotiri,_Greece.jpg#/media/File:Fresco_of_a_fisherman,_Akrotiri,_Greece.jpg

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

11. "NAMA Akrotiri 2" by Marsyas (2007). Licensed under CC BY 2.5 via Wikimedia Commons -

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:NAMA_Akrotiri_2.jpg#/media/File:NAMA_Akrotiri_2.jpg

12. Woman with offering, possibly pomegranate pips. She appears to have a serpent atop her head. <http://www.sourcememory.net/art/crete/fresco.html>

13. Thera: one of the frescos from Akrotiri showing lady in flounced skirt, now in the Thera museum, <http://www.civilization.org.uk/minoans/chronology/thera>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

14. "Θεά των Όφρων 6393" by C messier - Own work. Licensed under CC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons -

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%CE%98%CE%B5%CE%AC_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%8C%CF%86%CE%B5%CF%89%CE%BD_6393.JPG#/media/File:%CE%98%CE%B5%CE%AC_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%8C%CF%86%CE%B5%CF%89%CE%BD_6393.JPG

15. "Knossos fresco women" by cavorite -

<http://www.flickr.com/photos/cavorite/98591365/in/set-1011009/>. Licensed under CC BY-SA 2.0 via Wikimedia Commons -

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Knossos_fresco_women.jpg#/media/File:Knossos_fresco_women.jpg

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

16. Ε. Μαντζουράνη, Η προϊστορική Κύπρος, Αθήνα, 2001

17. Ε. Μαντζουράνη, Η προϊστορική Κύπρος, Αθήνα, 2001

18. David Frankel, Middle Cypriot white painted pottery: An analytical study of the decoration (Studies in Mediterranean archaeology), Gotteborg, 1974

19. Φωτογραφία: Γ. Βαβουρανάκης

20. Ε. Μαντζουράνη, Η προϊστορική Κύπρος, Αθήνα, 2001

21. Ε. Μαντζουράνη, Η προϊστορική Κύπρος, Αθήνα, 2001

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

22. David Frankel, Middle Cypriot white painted pottery: An analytical study of the decoration (Studies in Mediterranean archaeology), Gotteborg, 1974

23. Das Vounous-Modell: räumliche Gliederung nach den Handlungsschwerpunkten (bearbeitet nach E. Peltenburg, Constructing Authority: The Vounous Enclosure Model, OpAth 20, 1994, 160 Abb. 1),

<http://homepage.univie.ac.at/elisabeth.trinkl/forum/forum0300/14dosch.htm>

24. Illustration of “rat-tanged weapons” in Cypriot Bronzework in the Mycenaean World by H.W. Catling (1964), <http://www.penn.museum/blog/museum/weapons-and-fiber-id-lapithos-survey-update/> (image: <http://www.penn.museum/blog/wp-content/uploads/2014/01/Catling-weapons-Fig.1.jpg>)

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

25. Φλουρέντζος Π., Τα ειδώλια της προϊστορικής Κύπρου, Λευκωσία, 1988

26. Γ. Βαβουρανάκης

27. Γ. Βαβουρανάκης

28. Karageorghis V., The Coroplastic Art Of Ancient Cyprus Vol I. Chalcolithic - Late Cypriote I, Nicosia, 1991

29. Karageorghis V., The Coroplastic Art Of Ancient Cyprus Vol I. Chalcolithic - Late Cypriote I, Nicosia, 1991

30. Karageorghis V., The Coroplastic Art Of Ancient Cyprus Vol I. Chalcolithic - Late Cypriote I, Nicosia, 1991

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

31. Desmond Morris, The art of ancient Cyprus, 1985

32. <https://dalcasser.wordpress.com/2013/07/08/>

33. Κνωσός. "Ο πρίγκιπας με τα κρίνα", τμήμα της τοιχογραφίας της πομπής, Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο. ΥΠΠΟ/ΤΑΠ,

<http://www.retrovisions.gr/inv/topic/1655-avatar-%CE%BF-%CF%80%CF%81%CE%AF%CE%B3%CE%BA%CE%B7%CF%80%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%B1/>

34. Karageorghis V., The Coroplastic Art Of Ancient Cyprus Vol I. Chalcolithic - Late Cypriote I, Nicosia, 1991

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

35. Desmond Morris, The art of ancient Cyprus, 1985

36. Peter Warren, Myrtos – Phournou Koryphi, 1972.

<http://lasithitour.bpis.teicrete.gr/religious/map.php?page=map&lang=el&scrollto=info&type=mon&id=1063>

37. Διμήνι, <http://www.ime.gr/chronos/01/gr/nl/nii/dimini.html>

38. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού,

http://www.ime.gr/chronos/01/gr/nl/mn/mn_potfr.html

39. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού,

<http://www.ime.gr/chronos/01/gr/nl/nii/dimini.html>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

40. "Pregnant Cycladic figurine Getty Villa 90.AA.114" by Photo by Marshall Astor on Flickr, 2007-01-04, see

<http://flickr.com/photos/lifeontheedge/344193852/sizes/o/in/set-72157594453031412/>. Licensed under CC BY-SA 2.0 via Wikimedia Commons - [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pregnant Cycladic figurine Getty Villa 90.AA.114.jpg#/media/File:Pregnant Cycladic figurine Getty Villa 90.AA.114.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pregnant_Cycladic_figurine_Getty_Villa_90.AA.114.jpg#/media/File:Pregnant_Cycladic_figurine_Getty_Villa_90.AA.114.jpg)

41. Dagger, bronze, Cycladic, Early Cycladic II period - Syros phase, 2800-2300 BC, H.: 24.9 cm / W.(max): 6.5 cm, From Amorgos (?), © N.P. Goulandris Foundation - Museum of Cycladic Art, N.P. Goulandris Collection, no. 243,

<https://www.google.com/culturalinstitute/asset-viewer/dagger/JQFgxwAkADKctg?projectId=art-project>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

42. Πήλινο τηγανόσχημο σκεύος με χαραχτή παράσταση πλοίου. Χαλανδριανή Σύρου, Πρωτοκυκλαδική II περίοδος (φάση Κέρου-Σύρου, 2800 - 2300 π.Χ.), <http://www.namuseum.gr/collections/prehistorical/cycladic/cycladic04-gr.html>

43. Νάξος, νεκροταφείο Σπεδού (τάφος 11). Λεπίδες οψιανού. Πρωτοκυκλαδική II περίοδος, Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο 6204.9, 6204.7, προθ. 55. ΥΠΠΟ/ΤΑΠ, Παπαθανασόπουλος, Γ., Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Νεολιθικά-Κυκλαδικά, Εκδοτικός οίκος "Μέλισσα", Αθήνα 1981, σ. 121, εικ. 47, © ΥΠΠΟ, <http://www.fhw.gr/chronos/02/islands/gr/technology/tools/index.html>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

44. Keith Branigan, Dancing with death, Amsterdam, 1993

45. Seager R., Explorations in the island of Mochlos, Boston, 1912

46. ΣΑΚΕΛΛΑΡΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, ΑΡΧΑΝΕΣ - ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΗ ΜΙΝΩΙΚΗ ΚΡΗΤΗ, 1997

47. Map of Greece, © Daniel Dalet, http://d-maps.com/pays.php?num_pay=196&lang=en

48. Μουσείο Αγ. Νικολάου Κρήτης

49. Betancourt P., Davaras C., The Hagia Photia Cemetery I, The Tomb Groups and Architecture, Philadelphia, 2004

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

50. Betancourt P., Davaras C., The Hagia Photia Cemetery I, The Tomb Groups and Architecture, Philadelphia, 2004

51. The Hagia Photia cemetery I : the tomb groups and architecture , by Costis Davaras and Philip P. Betancourt. Philadelphia, PA : INSTAP Academic Press 2004. Fig. 2.5

52. Keith Branigan, Dancing with death, Amsterdam, 1993

53. Soles, J. & Davaras, C. 1992. Excavations at Nochlos 1989, Hesperia 61, pl 91b

54. Hamilakis, Y. 1998. Eating the dead: mortuary feasting and the politics of memory in the Aegean Bronze Age. In Branigan, K. (ed) Cemetery and Society in the Aegean Bronze Age societies. Sheffield: Sheffield Academic Press.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

55. "Palace of Nestor plan" by Janmad - Own work. Licensed under GFDL via Wikimedia Commons -

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Palace_of_Nestor_plan.png#/media/File:Palace_of_Nestor_plan.png

56. http://cig-icg.blogspot.gr/2012_10_01_archive.html (image:

<http://4.bp.blogspot.com/->

[eqFeS1vnszg/UlpA_wlcvol/AAAAAAAAAgl/wlwJpMK20wY/s1600/cig-dabney-Pylos+Pantry+\(2\).jpg](http://4.bp.blogspot.com/-eqFeS1vnszg/UlpA_wlcvol/AAAAAAAAAgl/wlwJpMK20wY/s1600/cig-dabney-Pylos+Pantry+(2).jpg))

57. Κνωσός. Γεφυρόστομο αγγείο με διακόσμηση καμαραϊκού ρυθμού. 1800-1700 π.Χ., Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο 4390. ΥΠΠΟ/ΤΑΠ, Σαπουνά-Σακελλαράκη, Ε., Μινωική Τέχνη, στο: Η Αυγή της Ελληνικής Τέχνης, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1994, σ. 144, εικ. 2, © ΥΠΠΟ,

<http://www.fhw.gr/chronos/02/crete/gr/artsandtechnology/index5c.html>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

58. Poursat, J.C. & Knappett, C. 2005. La poterie du Minoen Moyen II. Ateliers et Utilisation. Fouilles executees s Malia. Le Quartier Mu IV (Etudes Cretoises 33). Paris: Ecole Francaise d' Athenes, pl 70.

59. Γ. Βαβουρανάκης

60. <http://travelingclassroom.org/?p=86> (image: http://travelingclassroom.org/wp-content/uploads/2006/06/kamares_jar1.jpg)

61. Kamares ware, Phaistos, 1900-1700 BC, Heraklion Museum, <http://people.hsc.edu/drjclassics/sites/crete/Phaistos/crete53.htm>

